

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 30. marts 2011
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2009-730-0908
Dok.: EHL41179

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 4, som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 4. marts 2011 vedrørende forslag til lov om ændring af retsplejeloven og offererstatningsloven (Underretning ved løsladelse m.v. og udvidelse af fristen for politianmeldelse ved erstatning fra staten til ofre for forbrydelser) (L 134). Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Pia Adelsteen (DF).

Lars Barfoed

/

Ole Hasselgaard

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 4 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af retsplejeloven og offererstatningsloven (Underretning ved løsladelse m.v. og udvidelse af fristen for politianmeldelse ved erstatning fra staten til ofre for forbrydelser) (L 134):

”Hvilke muligheder har et voldtægtsoffer med bistandsadvokat for samarbejde med anklageren for at få fremhævet de aspekter, som ofret ønsker i sagen?”

Svar:

1. Forurettede er ikke part i straffesager, der som hovedregel føres af anklagemyndigheden på offerets og samfundets vegne på grundlag af saglige og objektive kriterier. Forurettede betragtes alene som vidne, og som følge heraf tilkommer der ikke den forurettede almindelige partsbeføjelser.

Den forurettede har således ikke adgang til at føre bevis om selve skyldsspørgsmålet eller strafudmålingen. Forurettede har heller ikke adgang til at stille spørgsmål til tiltalte og vidner. Dette gælder både vedrørende skyldsspørgsmålet, strafudmålingen og et eventuelt erstatningsspørgsmål. Forurettede kan heller ikke procedere sagen for så vidt angår skyldsspørgsmålet eller strafudmålingen.

Såfremt den forurettede har materiale, som denne ønsker fremlagt i retten som bevis, må den forurettede rette henvendelse til anklagemyndigheden og anmode om, at beviset indgår i bevisførelsen. Det er dog altid anklagemyndigheden, der vurderer, hvorvidt den forurettedes bevismateriale skal anvendes, og den forurettede vil ikke på samme måde som sigtede kunne indbringe spørgsmålet for retten i medfør af retsplejelovens § 746.

Bistandsadvokaten har efter ordlyden i retsplejelovens § 741 c, stk. 1, adgang til at stille yderligere spørgsmål til forurettede. Bistandsadvokaten har efter samme bestemmelse også ret til at gøre indsigelser mod en bevisførelse i strid med retsplejelovens § 185, stk. 2 (bevisførelse om den forurettedes tidligere seksuelle adfærd).

Bistandsadvokatens processuelle stilling i retten, herunder advokatens stilling i forbindelse med afhøringer af den forurettede, andre vidner og sigtede, er ikke nærmere reguleret i § 741 c. Af bemærkningerne til § 741 c, jf. FT 1979-80, tillæg A, sp. 470, fremgår det, at det i vidt omfang vil være overladt til domstolene at fastlægge advokatens beføjelser i forbin-

delse med den almindelige retsledelse. Det gælder bl.a. med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt og på hvilken måde advokaten kan stille spørgsmål til andre end den forurettede, dvs. til sigtede og eventuelle vidner, samt advokatens stilling i forbindelse med forsvarets og anklagemyndighedens afhøringer.

Det fremhæves i forarbejderne, at den forurettedes advokat ikke bør kunne virke som en yderligere anklager i sagen. Advokaten bør derfor ikke have adgang til at procedere med hensyn til skyldsspørgsmålet og strafudmålingen. Derimod fremgår det, at det vil være rimeligt, at advokaten får adgang til at procedere med hensyn til en række andre processuelle spørgsmål, som vedrører den forurettede, f.eks. spørgsmål om hvorvidt sagen skal behandles for lukkede døre, jf. retsplejelovens § 29 a, og om afhøring af den forurettede skal ske uden den tiltaltes tilstedeværelse mv., jf. retsplejelovens § 856. Ligeledes har bistandsadvokaten adgang til at procedere spørgsmålet om en eventuel erstatning og godtgørelse for tort. Der henvises til FT 1979-80, tillæg A, sp. 471.

Tilrettelæggelsen af bevisførelsen vedrørende skyldsspørgsmålet forestås af anklageren og forvareren. Bistandsadvokaten har således ikke adgang til at foreslå bevisførelse på samme måde som forvareren, om end bistandsadvokaten under efterforskningen vil kunne rette henvendelse til anklagemyndigheden og anmode om, at et bevis tages med i bevisførelsen, jf. ovenfor om forurettede.

Bistandsadvokaten har efter de gældende regler fri adgang til at foreslå bevisførelse med hensyn til erstatningskravet, og i tilfælde af uenighed herom kan spørgsmålet forelægges retten.

2. Forurettedes og bistandsadvokatens adgang til at føre bevis og stille spørgsmål mv. i retten hænger i meget høj grad sammen med forurettedes status i straffesagen, hvilket er behandlet i Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1485 fra 2006. Udvalget har heri bl.a. overvejet, hvilken rolle bistandsadvokaten skal have i straffesagen, herunder om bistandsadvokaten skal have adgang til at foretage afhøringer, foreslå bevisførelse og procedere sagen. Udvalget har i den forbindelse anført:

”I den norske betænkning (NOU 2006:10) foreslås det, at forurettedes bistandsadvokat, skal have adgang til at stille supplerende spørgsmål til tiltalte, vidner og sagkyndige, selv om det ikke vedrører et erstatningskrav og til at foreslå supplerende bevisførelse. Det anføres i den forbindelse, at en ret til at stille

spørgsmål og foreslå supplerende bevisførelse kan føre til, at der kommer oplysninger frem, som ellers ikke ville være kommet frem, og at dette kan virke som en ulempe for den tiltalte. Synspunktet om, at øgede beføjelser til bistandsadvokaten giver en uretfærdig ”to mod én situation” kan efter det norske udvalgs opfattelse ikke tillægges stor vægt. Der henvises til, at formålet med en straffesag er at komme frem til det rigtige resultat, og det forhold, at sagen bliver bedre belyst ved at give bistandsadvokaten mulighed for f.eks. at stille spørgsmål, ikke krænker nogen berettigede forventninger hos den tiltalte.

Strafferetsplejeudvalget har ovenfor i afsnit 4.2.1 redegjort for, hvorfor der efter udvalgets opfattelse ikke bør indføres en ordning, hvorved den forurettede får status som part i straffesagen eller tildeles en eller flere af de centrale partsbeføjelser, navnlig retten til at rejse sag samt føre bevis, foretage afhøringer og procedere skyldsspørgsmålet.

Spørgsmålet om bistandsadvokatens beføjelser angår forurettedes processuelle retsstilling i straffesagen og rejser derfor de samme principielle indvendinger, som er nævnt i afsnit 4.2.1 om partsstatus.

Strafferetsplejeudvalget finder heller ikke, at der er noget væsentligt praktisk behov for at tildele bistandsadvokaten yderligere beføjelser med henblik på at få den bedst mulige belysning af omstændighederne i den enkelte straffesag til brug for rettens pådømmelse. Hertil kommer, at det, som anført i betænkning nr. 1458/2005 om forbedring af voldtægtsfres retsstilling, side 71, ikke er ganske udelukket, at det i særlige tilfælde tillades, idet omfanget heraf må bero på almindelig retsledelse.

På den baggrund finder udvalget, at der *ikke* bør indføres en ordning, hvorefter bistandsadvokaten tillægges yderligere beføjelser, herunder nogen af de centrale partsbeføjelser som f.eks. retten til at foreslå supplerende bevisførelse, retten til at foretage afhøringer og retten til at procedere spørgsmålet om skyld og strafudmåling.”

Arbejdsgruppen om en styrket indsats over for ofre for forbrydelser har anført følgende om spørgsmålet i sin rapport:

”Som anført i indledningen (...) har arbejdsgruppen ikke overvejet problemstillinger med relation til spørgsmålet om, hvorvidt den forurettede skal have partsstatus under en straffesag, da dette spørgsmål ikke er omfattet af arbejdsgruppens kommissorium og i øvrigt er overvejet indgående i Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1485/2006 om forurettedes processuelle retsstilling i straffesager. Arbejdsgruppen har kort drøftet problematikken vedrørende forurettedes partsstatus, men denne drøftelse har ik-

ke givet anledning til bemærkninger i forhold til Strafferetsplejeudvalgets konklusioner.

Rækkevidden af bistandsadvokatens beføjelser er nøje knyttet til spørgsmålet om forurettedes processuelle retsstilling, og arbejdsgruppen har således heller ikke drøftet ændringer i bistandsadvokatens beføjelser med relation til spørgsmålet om forurettedes partsstatus, herunder f.eks. adgangen til at foretage afhøringer, foreslå bevisførelse og procedere sagen mv.

Som beskrevet ovenfor (...) lægger arbejdsgruppen vægt på, at straffesagens behandling i videst muligt omfang tilrettelægges således, at sagen har et tilfredsstillende forløb for den forurettede. Det er i den forbindelse vigtigt, at den pågældende har mulighed for at komme til orde og forklare om sagen set fra den pågældendes side, således at den forurettede ikke har oplevelsen af, at sagen fremstilles ensidigt set fra den tiltaltes side. Dette kan være den forurettedes opfattelse af situationen, fordi den tiltaltes synspunkter fremføres af dennes forsvarer, ligesom tiltalte har mulighed for at udtale sig til sidst under sagen, mens den forurettede typisk alene afhøres som vidne og eventuelt erstatningssøgende, og anklagemyndighedens repræsentant ikke er den forurettedes repræsentant, men har til opgave at fremlægge sagen på objektivt grundlag.

Arbejdsgruppen har derfor overvejet, om den forurettede – uden at den pågældende eller dennes bistandsadvokat derved tillægges partsbeføjelser – i videre udstrækning end i dag bør have mulighed for at fremføre sine synspunkter.

En ordning, hvorefter den forurettede har mulighed for at komme med en såkaldt *victim impact statement* – dvs. en egentlig redegørelse for de følger og konsekvenser, lovovertrædelsen har haft for den pågældende – som det kendes i bl.a. det canadiske, amerikanske og australske retssystem, kan arbejdsgruppen ikke anbefale.

Spørgsmålet om *victim impact statement* er behandlet af Strafferetsplejeudvalget i betænkning nr. 1485/2006 om forurettedes processuelle retsstilling i straffesager, og udvalget har bl.a. med henvisning til, at der herved ville blive lagt op til, at forurettede skulle redegøre for den mere psykologiske og følelsesmæssige side af sin situation, ikke kunnet anbefale en sådan ordning. Strafferetsplejeudvalget har endvidere anført, at en sådan ordning let ville kunne føre til stærkt følelsesmæssige udtalelser og inddragelse af temaer, der ikke hører hjemme under en straffesag, men snarere i et eventuelt konfliktråd eller lignende. Arbejdsgruppen er enig i disse betragtninger.

Som også anført i Strafferetsplejeudvalgets betænkning indgår spørgsmålet om følgerne af den strafbare handling allerede i dag

i sagens behandling. Følgerne af lovovertrædelsen kan have betydning for rettens bedømmelse af den strafbare handling og for strafudmålingen, og den forurettede vil derfor under vidneafhøringen blive spurgt om følgerne, når det har relevans for sagen. På samme måde kan bistandsadvokaten stille spørgsmål om følgerne, når det har betydning for bedømmelsen af forurettedes erstatningskrav.

Herudover forekommer det også i praksis, at den forurettede i tilknytning til sin vidneforklaring redegør ikke alene for de mere objektive følger af lovovertrædelsen, men også for hvordan krænkelsen og dens følger er oplevet af den pågældende.

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at sådanne udtalelser bør kunne fremsættes, når det som led i dommerens almindelige retsledelse sikres, at der ikke bliver tale om langvarige og meget følelsesmæssige redegørelser. Arbejdsgruppen finder således, at bistandsadvokaten kan være opmærksom herpå i forbindelse med sin afhøring af den forurettede vedrørende erstatningskravet, ligesom det også for anklageren vil kunne være en opgave i et begrænset omfang at inddrage den forurettedes oplevelse af hændelsen i forbindelse med vidneafhøringen om det kriminelle forhold (...).

3. Som det fremgår ovenfor, har et voldtægtsoffer med bistandsadvokat en række muligheder for at få fremhævet de aspekter ved sagen, som offeret måtte finde relevante.

Det kan i øvrigt oplyses, at Retsplejerådet i sin betænkning nr. 1522 fra 2010 om behandling af forurettedes civile krav under straffesager (adhæsiionsprocessen) har foreslået, at der i retsplejeloven indsættes regler om, at bistandsadvokaten har adgang til i retten at føre bevis, herunder afhøre tiltalte, forurettede og andre vidner, om forhold af betydning for offerets eventuelle civile krav, f.eks. om tortgodtgørelse. Endvidere bør advokaten fortsat have adgang til at nedlægge påstand og procedere med hensyn til det civile krav.

Retsplejerådets betænkning er sendt i høring med høringsfrist den 4. april 2011.